

אמר רב נחמן אמר שמואל חכמים תיקנו כולי –

said in the name of שמואל; the sages instituted, etc.

OVERVIEW

בתולה for a מאתיים of כתובה that the חכמים instituted שמואל said in the name of ר"נ and a כתובה of מנה for an אלמנה, etc. תוספות discusses the inference from this statement which seemingly indicates that the obligation to give כתובה payments is only מדרבנן and not התורה, where there are indications elsewhere that כתובה is מדאורייתא.

משמע¹ דכתובה דרבנן וכן בהאשה רבה (יבמות פט, א ושם) גבי אין לה כתובה קאמר² -

It seems (from the statement of שמואל that ר"נ אמר שמואל that 'וכו' לבתולה מאתיים כו' that the obligation for a husband to give a כתובה is מדרבנן, and similarly in פרק כתובה האשה רבה regarding the ruling of the משנה that she does not receive her כתובה, the גמרא there comments -

מאי טעמא תקינו לה רבנן כתובה שלא תהא קלה בעיניו להוציאה³ כולי⁴ -

‘What is the reason the רבנן instituted a כתובה payment for a woman, in order that it should not be easy in the eyes of the husband to divorce her, etc.’; it is again apparent from the statement **רבנן כתובה** that the חיוב כתובה is מדרבנן.

אלמא סתמא דהש"ס סבר דכתובה דרבנן –

It is evident that the general consensus of the גמרא is that כתובה is a רבנן obligation.

asks: תוספות

וקשה דנהגו לכתוב בכתובה כסף זוזי מאתן דחזו ליכי מדאורייתא –

And there is a difficulty; for it is customary to write in the כתובה document that he is obligating to pay her (if he predeceases her or divorces her) ‘two hundred זוזים which you deserve מדאורייתא’; indicating that כתובה is מדאורייתא!

answers: תוספות

¹ perhaps means (not that it seems from his statement; for his statement is very clear that כתובה is מדרבנן, but rather) that the הלכה is that כתובה דרבנן, since generally בדיני כתובה, since generally בדיני כתובה, since generally בדיני כתובה.

² The משנה there on פ"ב, states that if an ע"א testifies for a woman that her husband died and she remarried (permissibly, based on this testimony), and then her husband returned alive, she is forbidden to be married to either her first or second husband (they are required to divorce her) and she receives no כתובה payment from either husband.

³ The fact the husband is aware that if he divorces his wife he will have to pay her the כתובה amount, will force him to reconsider and not be hasty to divorce her.

⁴ In this case she is forbidden to live with them, therefore the ב"ד is eager that they divorce her as soon as possible.

ואומר רבינו תם דסמכינן⁵ ארבן שמעון בן גמליאל דמתניתין דפרק בתרא⁶ (דף קיב) -
And the ר"ת says that we depend on רשב"ג cited in a משנה in the last פרק -
דמייתי לה נמי בסמוך דאמר נותן לה ממעות קפוטקיא⁷ דקסבר כתובה דאורייתא -
Which is also mentioned shortly, who states, 'he pays her with money of
כתובה דאורייתא maintains רשב"ג because 'קפוטקיא'
וקיימא לן כרבן שמעון בן גמליאל במשנתנו⁸ -
And we have an established rule that we follow the rulings of רשב"ג where his
opinion is mentioned in a משנה.

Tosfos offers an alternate explanation:

ועוד אומר רבינו יצחק דלא קיימא לן כרב נחמן⁹ -
ר"נ אמר שמואל ר"י; that we do not follow the ruling of ר"נ
(who states that כתובה is a חכמים) -
דאשכחנא רב אשי דהוא בתרא¹⁰ דפליג עליה כדמתרץ לקמן ברייתא¹¹ (דף יב, א) -
For we find רב אשי, who is a later אמורא, argues with ר"נ, as he reinterprets the
ברייתא later that -
תני כל שלא מושמש אינו יכול לטעון טענת בתולים -

It should read 'טענת בתולים whoever was not checked cannot claim -
אלמא דחייש לשמא משקר ולא אמרינן חזקה אין אדם טורח בסעודה ומפסידה¹² -
טענת It is evident that he is concerned that perhaps the husband is lying with his
אין אדם טורח בסעודה that חזקה ר"נ does that there is a חזקה, בתולים

⁵ See שטמ"ק where some maintain (based on the expression דסמכינן ארבן רשב"ג, and not דהלכה כרב"ג) that the ר"ת does not actually rule like רשב"ג that כתובה דאורייתא, but that the custom to write מדאורייתא is vindicated since we find an opinion that maintains דאורייתא, so we can mention it in the כתובה to strengthen the power of the כתובה.

⁶ The משנה there is discussing a case where someone married in קפוטקיא and divorced in ישראל (or the reverse), is he required to pay the כתובה from קפוטקיא money (which is of greater value) or with א"י money.

⁷ In a case where he married her in קפוטקיא (and divorced her in א"י), רשב"ג maintains he must give her קפוטקיא מעות. Since he wrote the כתובה in קפוטקיא, he is obligated to pay her קפוטקיא מעות.

⁸ See later on עז, א, where גמרא writes: במשנתנו הלכה כמותו: בכל מקום ששנה רשב"ג במשנתנו הלכה כמותו.

⁹ See 'Thinking it over'.

¹⁰ Generally (as a rule) when there is a מחלוקת (of אמוראים) we follow the ruling of the later אמוראים (for they have seen the views of their predecessors and decided how to rule).

¹¹ The ברייתא mentions two (different) מנהגים in יהודה וגליל. 1. In יהודה they secluded the חתן וכלה together before the חופה, but not in גליל. 2. Initially in יהודה they would appoint two chaperons (שושבינין) one for the חתן and one for the כלה when they would enter the חופה (to assure that any claim or rebuttal of טענת בתולים could not be falsified [עיי"ש]), but not in גליל. The ברייתא concludes, 'and whoever did not follow this custom does not have the rights of טענת בתולים'. The גמרא asks if this referring to the first custom (of being מייחד before the חופה), it should state the opposite that whoever follows this custom cannot have טענת בתולים (since they were מייחד before the חופה); if it is referring to the second custom (regarding the שושבינין) the ברייתא should have rather said whoever was not checked (that he did not hide the טענת בתולים) cannot have טענת בתולים, not whoever did not check (כל עיי"ש ברש"י ד"ה כל),

¹² According to ר"נ even if the husband was not checked he should have טענת בתולים, since בסעודה ומפסידה.

13. ומפסידה

וכן פירש רבינו יצחק בן רבינו מאיר דרב אשי פליג אדרב נחמן¹⁴ -

And the ריב"ם also explained it in this manner that ר"א argues with ר"נ.

תוספות resolves the remaining question:

והא דאמרינן בהאשה רבה (יבמות פט, א ושם) מאי טעמא תקינו רבנן כתובה -

And that which the גמרא states in פרק האשה רבה, ‘why did the רבנן institute a כתובה; indicating that כתובה דרבנן -

הכי פירושו מאי טעמא תקינו רבנן כתובה היכא דתקינן -

This is the explanation of that גמרא; **why did the רבנן institute a כתובה** in those cases **where the רבנן did institute** a כתובה -

כגון באלמנה¹⁵ שלא תהא קלה בעיניו להוציאה -

- שלא תהא קלה בעיניו להוציאה; the reason was in order **אלמנה**; For instance by an

הכא נמי תקינו שלא יהא לה כדי שתהא קלה בעיניו להוציאה:

Here too (by this woman whose husband returned after she remarried ע"פ ע"א) **the** שְׂתֵּהָא קֵלָה בְּעֵינָיו **instituted that she should not have a כתובה in order** לְהַנִּיחָהּ.

SUMMARY

The **מזאור"תא** of a **בתולה** is **כתובה**.

THINKING IT OVER

According to the explanation of the ר"נ (that we follow רשב"ג) is the הלכה like ר"נ (that without משמוש he is not believed) or like רב אשי (that he is believed and א"א טורה וכו'?)

¹³ See רשב"א who explains that the reason why א"א טורה בסעודה ומפסידה is effective that we believe the husband; is only in combination with the ruling of ר"נ that כתובה is מדרבנן. However if we maintain דאורייתא then the חזקה of א"א טורה וכו' will be ineffective (for perhaps it is not that strong of a חזקה [see end of this footnote]) and the husband will not be believed (even though he is a מוחזק), since there is a מדאורייתא חיוב כתובה. Since רב אשי reads in the ברייתא that if he was not מושמש he is not believed (even though there is the חזקה of א"א טורה וכו'), this proves that ר"נ ור"א maintains דאורייתא כתובה. [This is a preferable way of explaining their מחלוקת as opposed to saying that ר"א argue whether or not א"א טורה בסעודה וכו'. See (however) תוס' ט"ב ד"ה לא TIE footnote # 17]

¹⁴ The ריב"ם and the ר"י are seemingly just answering why we do not rule like ר"נ, but this does not explain why the דגמרא in יבמות states "מ"ט תקינו רבנן כתובה וכו' until the ה"פ of תוספות later.

¹⁵ All agree that a **כתובת אלמנה** is **מדרבנן**.